Nederlands Instituut Publieke Veiligheid

Bestuurlijke Netwerkkaart

Oppervlaktewater en waterkering Nedersaksen

Nederlandse Academie
voor Crisisbeheersing en Brandweerzorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkaarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s) Merijn ten Dam
Contactpersoon Merijn ten Dam

Datum 2025
Status Handboek - werkversie
Versie 202511

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid is bij wet vastgelegd onder de naam Instituut Fysieke Veiligheid.

Oppervlaktewater en waterkering Nedersaksen

crisistypen	>	(dreigend) hoogwater
	>	(dreigende) waterverontreiniging
	>	
bevoegd gezag	>	*Wasser-* en *Deichverbänden*
	>	*Kreisen en kreisfreie und die großen selbständigen Städte*
	>	*Landesbetriebes für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz*
	>	*Niedersächsischen Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz*
soorten maatregelen	>	maatregelen van waterhuishoudkundige aard met inbegrip van maatregelen tegen een verontreiniging van de waterbodem en oever
	>	vorderen van prestaties en middelen van gemeenten en inwoners
	>	handhaving openbare veiligheid in het algemeen

Beheer

> Het beheer van oppervlaktewaterlichamen ('waterbeheer') betreft de zorg van waterstaatkundige aard, met name gericht op de waterkwantiteit (niet te veel en niet te weinig), de chemische en ecologische waterkwaliteit en de vervulling van maatschappelijke en natuurlijke (voor planten en dieren) functies.

> Waterbeheer heeft ook betrekking op de waterbodem en de oever.

> Waterbeheer moet worden onderscheiden van nautisch beheer (verkeersmaatregelen).

> Apart geregeld is het dijkbeheer: het beheer en onderhoud van waterkeringen.

Beheerders

> Oppervlaktewateren zijn ingedeeld in drie niveaus.

> Het beheer en onderhoud van oppervlaktewaterlichamen en waterkeringen van het eerste niveau berust bij het *Niedersächsischen Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz* (het ministerie), uitgezonderd de waterwegen in beheer van de *Bund,* voor die het *Bundesministerium für Verkehr und digitale Infrastruktur (BMVI).*

> Water van het tweede niveau valt onder het beheer van de 107-tal waterschappen (*Wasserverbänden*). Het werk geschiedt voor een groot deel door vrijwilligers.

> Wateren van het derde niveau (van geen waterstaatkundig belang) worden beheerd door de eigenaren, veelal particulieren.

> Het beheer van de hoofddijken (primaire keringen) is door het ministerie neergelegd bij *Wasserverbänden en* de zogeheten *Deichverbänden* (waterbeheerders die primair of uitsluitend verantwoordelijk zijn voor het beheer van waterkeringen).

> Het beheer van andere hoogwater- of beschermingsdijken liggen veelal bij *Wasserverbänden*, maar soms ook nog bij eigenaren en lokale overheden.

> Behoudens het (uitvoerend) beheer en onderhoud zijn beheerders en eigenaren

niet bevoegd tot het nemen van noodmaatregelen

Bevoegd gezag

> Bevoegd tot het nemen van waterstaatskundige (nood)maatregelen en geven van bevelen aan waterbeheerders bij (dreigende) overstromingen en verontreinigingen zijn:
  – de Kreisen en kreisfreie und die großen selbständigen Städte;
  – het Niedersächsischen Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz (het ministerie).
> Zij houden tevens toezicht op de uitvoering van de water- en dijkwetgeving.
> De *Kreisen*, *kreisfreie und die großen selbständigen Städte* zijn primair bevoegd. Als er meerdere bevoegd zijn of als het wenselijk is dat zaken uniform geregeld worden, kan het ministerie het bevoegd gezag aanwijzen.
> Het *Landesbetriebes für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz* (NLWKN) is bevoegd ten aanzien van het toezicht op de wateren van het eerste niveau en enkele belangrijke wateren van het tweede niveau.
> Het NLWKN is ook toezichthouder in het kader van lozingen van watergevaarlijke stoffen door installaties en inrichtingen in de Elbe, de Weser, de Eems en in de Nedersaksische kustwateren en is tevens verantwoordelijk voor de bestrijding van de waterverontreiniging.

Bestuurlijke maatregelen

> Het bevoegd gezag kan bij gevaar voor schade aan de waterhuishouding, waaronder verontreiniging, en voor de veiligheid in het algemeen, maatregelen nemen.
> Zij kan tevens maatregelen nemen ten behoeve van de uitvoering van het watertoezicht op dijken, inrichtingen, installaties en gebruikers die onder de waterwetgeving vallen. Zij kan daarbij informatie in beslag nemen en arbeid en middelen vorderen, ook van installaties en inrichtingen in geval van (dreigende) verontreiniging van het water.
> In geval van (dreigend) hoogwater kan het bevoegd gezag hulp van de omliggende gemeenten vorderen, als ook de hulp van en het beschikbaar stellen van de nodige de gereedschappen, transportmiddelen en bouwmaterialen door bewoners.
> Tevens kan zij aanwijzingen geven aan beheerders van (stuw)dammen inzake doorlaten van water.
> Het bevoegd gezag kan bij een (dreigende) dijkdoorbraak of -overstroming de dijkbeheerder bevelen een nooddijk aan te leggen en te bewaken.

Afvalwater en nucleaire verontreiniging

> Voor verontreiniging van het oppervlakte water, grondwater of riolering door afvalwater of nucleaire besmetting zie respectievelijk de *bestuurlijke netwerkkaart milieu* en de *bestuurlijke netwerkkaart kernongevallenbestrijding*).

Algemene bevoegdheid

> Als optreden niet mogelijk is op basis van de waterwetgeving (zie onder *bestuurlijke maatregelen*) of enige andere wetgeving, dan kan het bevoegd gezag in het kader van de waterwetgeving (*Wasserbehörde*) bij gevaar maatregelen nemen in het kader van de algemene handhaving van de openbare orde en de openbare veiligheid.

Rampenbestrijding

> Voor rampenbestrijdingsmaatregelen, in het bijzonder evacuatie bij (dreigende) overstromingen zie b*estuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding Nedersaksen*.
> Vertegenwoordigers van de het bevoegd gezag water en de waterbeheerders schuiven zo nodig aan bij de verschillende crisisteams van de Kreise of kreifreie Stadt, van de Bezirkregierung en/of van het ministerie van Binnenlandse Zaken van Nedersaksen.

Europese en internationale aspecten

> Ter uitvoering van verdragen en Europese wetgeving en in het kader van de taken van internationale commissie voor het stroomgebied Eems, zijn afspraken gemaakt over alarmering en coördinatie:
  – gemeenschappelijke planning van de preventiemaatregelen bij storingen en van de ongevallenbestrijding is voorgeschreven.

> Daarnaast gelden Europese en internationale meld- en coördinatieplichten voor milieu-incidenten in het algemeen, *zie de bestuurlijke netwerkkaart milieu*.

> Europese en internationale bijstand vindt plaats in het kader van de algemene rampenbestrijding, *zie de bestuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding*.

Waterbeheer Nederland Wasserwirtschaft

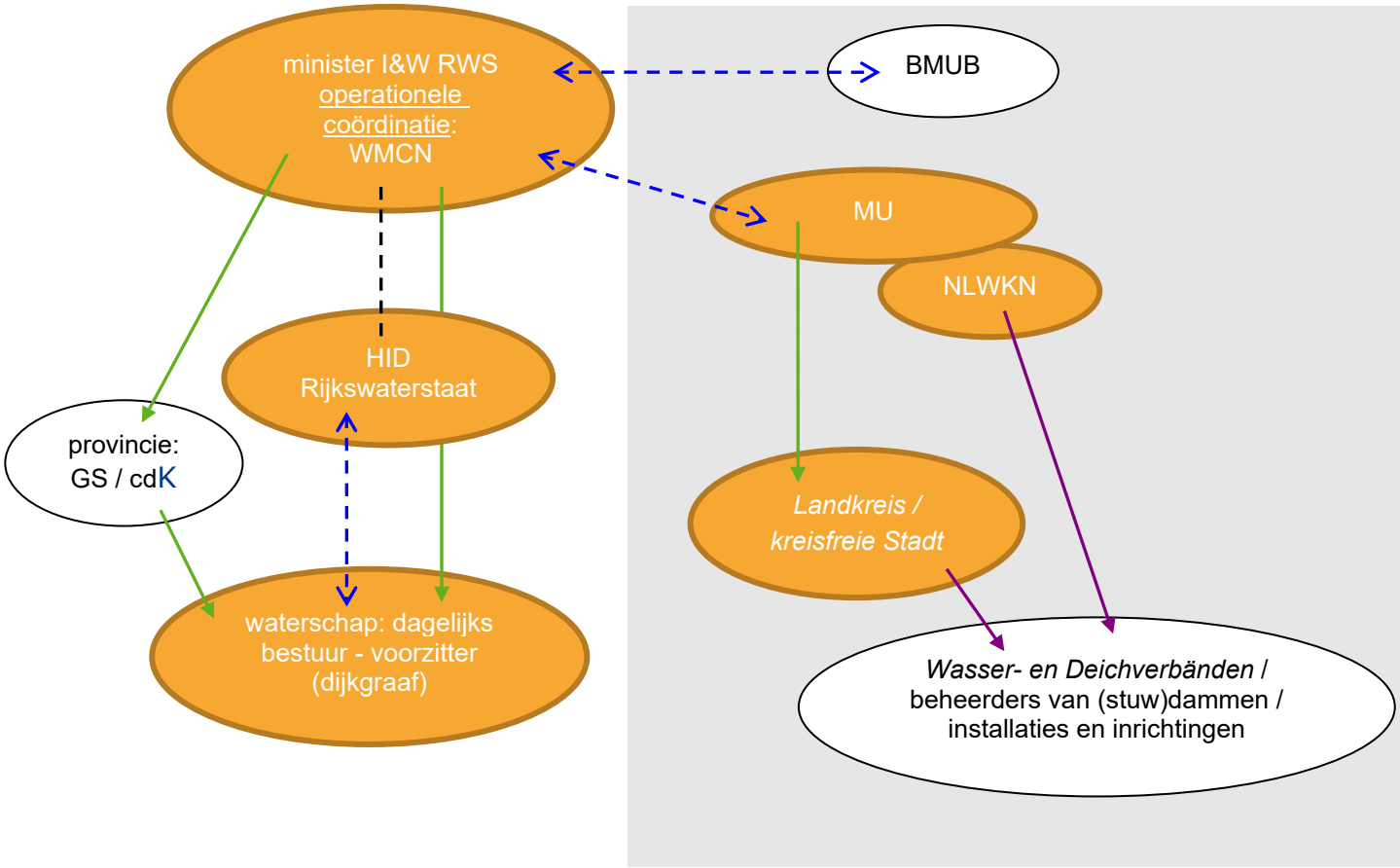

NB 1. Internationaal: in de praktijk wordt Rijkswaterstaat rechtstreeks geïnformeerd door zusterorganisaties in het buitenland.

NB 2. Voor Europese en internationale bijstand, zie de bestuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde.

cdK – commissaris van de Koning (Beauftragte der König)

GS – Gedeputeerde Staten (Provinzregierung)

HID – hoofdingenieur-directeur (Chefingenieur-Direktor)

IenW – Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (Ministerium für Infrastruktur und Umwelt)

BMUB – Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit

MU – Niedersächsischen Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz